

Efterskrift till Vänstersamverkans frukter : ett uttalande för tidningen Af...

Lindman, Arvid,

S Polit. Sv. (Br.) 1925

National Library
of Sweden

LINDMAN, SALOMON A. A

Vänstersamverkans skrifter

Sv. Saml.

Polit.

Sv.

(Bm.)

1925

+

+ 1925

Polit
50
(Chr.)

Efterskrift till

VÄNSTERSAMVERKANS FRUKTER

ETT UTTALANDE FÖR
TIDNINGEN
AFTONBLADET
DEN 29. OKTOBER 1925

AV

KONTERAMIRAL ARVID LINDMAN

Med anledning av ett föredrag i
Norrköping den 25. oktober 1925
av det frisinnade partiets ledare hr
C. G. Ekman, vari denne utförligt
uppehöll sig vid amiral Lindmans Lin-
köpingstal, vände sig tidningen Afton-
bladet genom en av sina medarbetare
till amiral Lindman med begäran om
ett uttalande. Resultatet av hänvändel-
sen stod att läsa i tidningens nummer
för den 29. oktober 1925 och åter-
gives i det följande.

Otillbörliga anspråk.

Till en början fann hr Lindman det vara en smula egendomligt att den frisinnade partiledaren synes göra anspråk på hans partis politik skall vara fritagen från kritik. "Ett sådant anspråk är så mycket underligare", framhöll hr Lindman, "som det kommer från den, som samtidigt i sin egenskap av 'tungan på vågen' vill betraktas såsom den där ytterst bestämmer riktningen och farten i den politiska utvecklingen.

Särskilt har det väckt hr Ekmans höga missnöje, att jag djärvt sträcka min återblick längre tillbaka än till det nuvarande frisinnade partiets uppkomst, precis som om det inledde en ny tidsräkning i vår inrepolitiska historia. Jag tillbakavisar dessa anspråk såsom otillbörliga. Partierna skola i sitt politiska handlande förfara så, att de efteråt kunna svara helt och fullt för sina handlingar. Och icke går det att undkomma ansvaret för ett avgörande, som man personligen biträtt, genom att hänvisa till att 'det skedde innan det parti, som jag f. n. har äran tillhöra, ännu fanns till'.

Röstade hr Ekman mot författningsändringen och åttatimmarslagen?

Vad närmast ansvaret för den av hr Ekman berörda författningsändringen och åttatimmarslagen beträffar, så samverkade, som bekant, de frisinnade i riksdag och regering med det socialdemokratiska partiet till de ifrågakava-

rande demokratiska reformernas genomförande, en samverkan som påstods följa uteslutande liberala linjer. Det anstår", framhåller amiral Lindman, "under sådana förhållanden icke en man i hr Ekmans ställning att nu söka göra andra ansvariga för antagandet av förslag, som hans dåvarande meningsfränder i regeringen varit med om att lägga fram och som han själv och hans partivänner röstat för i riksdagen. Ty inte röstade väl hr Ekman emot författningsändringen 1918 och åttatimmarslagen 1919?

Hr Ekman vet mycket väl, att vi aldrig uppgåvo kravet på fulljord skattebetalningsplikt som rösträttsvillkor, men att det kravet tillbakavisades icke bara av den socialdemokratiska utan även av den borgerliga vänstern. Verknin-garna av den 1918 genomförda reformen ha icke varit sådana, att de kunnat föranleda oss frånga vår principiella ståndpunkt i detta hänseende. Den orättvisa, som ligger i att de som väl kunna men icke vilja betala skatt lika fullt få öva inflytande på det allmänna och därigenom på storleken av de enskildas skatter, är så påtaglig, att den till sist måste varda uppenbar även för de socialdemokratiskt sinnade arbetare, som själva samvetsgrant fullgöra sina förpliktelser mot det allmänna.

Hur åttatimmarslagen kom till.

I fråga om åttatimmarslagen gör hr Ekman, sedan han förgäves sökt skjuta ifrån sig ansvaret för beslutet på Förstakammarhögern, samma försök med högermännen i arbetstidskommittén. Han påstår, att de visserligen avstyrkte hela lagen, men samtidigt angåvo, att om en lagstiftning skulle fram, så borde den äga den omfattning förslaget upptog. Om de i stället gått in för lagen med mera begränsad och smidig tillämpning kunde förvisso, säger hr Ekman, ett dylikt resultat från början uppnåts.

Härtill skulle jag allra först vilja svara", — säger hr Lindman — "med tanke på det intensiva arbete, som hr Ekman säger sig ha nedlagt på att övertyga regering, parti och utskott, att om de frisinna icke hörde hr Ekman, så lära de väl näppeligen ha hört om någon ur arbetsgivarelägret hade uppstått och talat till dem. Men — och nu kommer jag till det väsentliga — reservanterna i

kommittén talade visserligen icke om att lagens tillämpningsområde skulle begränsas — det yrkades däremot i reservation till särskilda utskottets betänkande av hrr Forssman och von Sydow —, men de, reservanterna i kommittén, opponerade sig bestämt emot att *arbetstiden skulle vara lika för alla industrier och yrken* och förordade för frågans varsamma lösning att man skulle frångå kravet på en viss kort maximitid per dag och åtnöjas med begränsning av arbetstiden för någon längre tid, exempelvis 2 veckor. I sådant avseende uttalade de sig för en maximitid av 54 timmar i veckan i allmänhet och 56 timmar i veckan för sådant arbete som pågår oavbrutet dag och natt. Detta yrkande upptogs sedermera i reservation till särskilda utskottets utlåtande av hrr Forssman och von Sydow, som tillika ville inskränka lagens tillämpning till den egentliga fabriksindustrien. Om nu hr Ekman verkligen var så intresserad av en mera begränsad och smidig tillämpning av lagen, som han nu gör gällande, så vill det synas, som om han hade haft ett det yppersta tillfälle att ådagalägga detta sitt intresse i riksdagsdebatten. Han föredrog i stället att tåga — för att nu efteråt skjuta skulden på högern för att lagen blev sådan den blev.”

För att om möjligt förebygga uppkomsten av en legebildning på detta område erinrar hr Lindman ytterligare därom, att lagen beslöts först vid urtima riksdagen 1919, alltså sedan högern icke längre hade någon majoritet i Första kammaren, att det skedde på förslag av den Edénska ministären, i vilken liberalerna utgjorde flertalet, och att det skedde i endräktig samverkan mellan vänsterpartierna i kamrarna, *mot* en lika enhällig höger, utan att hr Ekman då heller hade ett ord att säga mot lagens alltför vidsträckta tillämpningsområde.

Högern och jordlagstiftningen.

En tredje fråga, som hr C. G. Ekman tagit till utgångspunkt för angrepp mot högern, berör jordlagstiftningen, närmast radikaliseringsen av den s. k. ensittarelagen. Högern beskylls här för att företräda ”ett renodlat, ensidigt och klassbetonat förmögenhetsintresse mot ett klart samhällsgagneligt folkintresse”.

”Det intrång som den ifrågavarande lagen redan i sin ursprungliga lydelse obestriddigen gjort i jordägarens rätt har” — framhåller med anledning härav hr Lindman — ”ansetts motiverat av det socialt önskvärda i att kunna trygga fortvaron av de på ofri grund uppkomna egna hemmen. Mig veterligt har inom högerpartiet icke höjts en röst för lagens avskaffande, sedan den en gång kommit till, eller för skärpning av de med lösningsrätten förbundna villkoren. Men de sociala hänsynen, hur behjärtansvärda de än i och för sig må vara, kunna dock icke rättfärdiga *vilka intrång som helst* i den enskildes rätt. Hur har man nu gått till väga vid den senaste omarbetningen av lagen? Jo, först och främst har man uppgivit anspråket på upplåtelsens varaktighet genom att förkorta avtalstiden till 10 år. Genom att medgiva lösningsrätt under löpande avtalsperiod har man gjort ytterligare eftergifter i detta avseende. Genom att stryka avståndsbestämmelsen — de 200 meterna — har man utsatt jordägaren för möjligheten att strax utanför sin egen trädgård få en lägenhet, vilken kan råka i händerna på snart sagt vem som helst. Slutligen — och det var det jag vände mig emot i Linköping — har man strukit ett streck över det viktiga förbehållet i 1920 års lag, att om mellan parterna träffats avtal att husen vid avtalstidens slut skulle tillfalla jordägaren med eller utan lösen, så skulle det avtalet förbli gällande. Härigenom har man givit ett mellan parterna frivilligt ingånget avtal en helt annan rättsverkan än som av någondera av dem avsågs, då överenskommelsen träffades.”

Även jordägarens rätt måste beaktas.

Hr Lindman anser sig i detta sammanhang böra inlägga en bestämd gensaga mot hr Ekmans påstående att högern skulle ha företrätt ett egoistiskt rikemansintresse, då den hävdar, att även jordägarens rätt och intresse skulle beaktas i lagstiftningen i fråga.

”Detta misstänkliggörande av motståndarnas motiv och avsikter är icke förenligt med en strid med blanka vapen. För övrigt, vem säger, att jordägaren alltid är den ekonomiskt starkare, som kan tåla vilket intrång som helst i sin rätt? Om hr Ekman stode mindre främmande för

det svenska jordbrukets förhållanden än han gör, skulle han veta, att Sveriges jordbrukare för närvarande icke hava några sötebrödsdagar, tyngda som många av dem äro av gäld och pålagor. Att det kan ha förekommit fall av maktnissbruk från jordägares sida mot lägenhetsinnehavare vill jag icke bestrida, men att tillägga det — jag medger gärna — upprörande exempel härpå, som hr Ekman anför, någon allmängiltighet anser jag i högsta måtto oberättigat. Lagstiftningen i fråga anses ju beröra mellan 30 och 35 tusen lägenheter. Att då taga fram ett enstaka fall, som justitieministern gjorde i riksdagsdebatten och som hr Ekman nu gör, bevisar givetvis ingenting."

Nedrustningen kan icke få gå före säkerheten.

Beträffande hr Ekmans uttalanden i försvarsfrågan slutligen syntes dessa, enligt hr Lindmans mening, vittna om att han icke för sig klargjort den reella innebörden av vare sig "den nu ledande världsopinionen" eller högerpartiets strävanden i försvarspolitiskt avseende. Med hänvisning till Nationernas förbund framhöll hr Lindman, att högerens uppfattning står väl i överensstämmelse med världsopinionens därutinnan, att en rustningsbegränsning icke kan ifrågasättas, förrän "från den allmänna säkerhetens synpunkt tillfredsställande förhållanden hava trygats". Europas ledande statsmän hava också framhållit, att en nedrustning måste vara samtidig och allmän, om den skall kunna komma till stånd, utan åsidosättande av de enskilda staternas trygghet.

"Dessa åsikter sammanfalla till fullo med mina egna", betonar högerledaren. "Alla åtgärder, vilka kunna vara ägnade att skapa en på reell grund vilande internationell rättsordning, böra givetvis vara föremål för allas omsorg, men jag kan icke göra mig delaktig i den överdrivna optimism, som förmenar, att redan nu förhållanden föreligga, vilka möjliggöra en nedrustning av den här beslutade omfattningen. I detta avseende står min uppfattning ej i motsättning till utan i bästa överensstämmelse med 'den nu ledande världsopinionen'.

Högern kräver en betryggande försvarsorganisation.

Högerns försvarspolitik" — framhåller amiral Lindman till sist — "syftar ingalunda, som hr Ekman påstått, till något 'förnyat ökande av landets försvarsbördor, personligt eller materiellt'. Däröfver vittna bäst de motioner, som av högerpartierna framlades vid årets riksdag. Vårt mål är att skapa ett betryggande värn för Sveriges självständighet och användbart medel för neutralitetens hävdande. Härutinnan fyller 1925 års försvarsordning icke måttet. Därför hava vi också motsatt oss en nedrustning av den omfattning, som riksdagsbeslutet innebär, och därför måste vi också arbeta för en revision av detta beslut. Vi kräva den stympade försvarsorganisationens återställande 'i det skick, som omsorgen om rikets trygghet och anseende kräver' — jag citerar vad jag yttrade i Linköping — även om detta betraktas såsom 'en utvecklingsfientlig reaktion'. Samma omdöme synes gälla varje åtgärd i fråga om försvaret, t. o. m. sådana i syfte att bättra på vänsterlösningens försvarsordning. Då vi reagera mot detta, beskyllas vi för demagogi och demonstrationspolitik. Man gör dock varken Nationernas förbund eller sitt land eller försvaret någon tjänst genom dylika överord.

De förhoppningar som uttalas, att efter ett Locarno-fördrag den allmänna avrustningskonferensen ej skall låta vänta på sig, kan man kanske dela, men vårt försvars nedskrivning borde ha skett *efter* denna och i samband med den avvägning av de olika ländernas militära försvar som man menar då skall göras."

